

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

62'nci Birleşim
9 Şubat 2008 Cumartesi

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	235
II. - OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI	237
1.- TBMM Başkanı Köksal Toptan'ın, Anayasa değişikliği müzakerelerinin büyük bir olgunluk ve hoşgörü ortamında yapıldığını, teklifin lehinde ve aleyhindeki görüşlerin konuşmacılar tarafından yerine getirildiğini, özgür bir tartışma gerçekleştirildiğini belirterek, Parlamentomuzun, önümüzdeki süreçte de sağduyu, hoşgörü, karşılıklı sevgi, saygı ve uzlaşma çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmesini dileyen konuşması	237:238
III. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER	238
<i>A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ</i>	<i>238:260</i>
1.- 9.11.2006 Tarihli ve 5555 Sayılı Vakitler Kanunu ve Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Adalet Komisyonu Raporu (1/24) (S. Sayısı: 98)	238

2.- İstanbul Milletvekili Recep Tayyip Erdoğan ve Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 346 milletvekilinin; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/141) (S. Sayısı: 101 ve 101'e 1'inci ek)

238:260

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.00'te açılarak iki oturum yaptı.

Oturum Başkanı ve TBMM Başkan Vekili Nevzat Pakdil, Kahramanmaraş'a "kahramanlık" unvanının verilisinin, İstiklal Madalyası'yla ödüllendirilisinin ve ilin, bağımsızlık mücadelesini zaferle sonuçlandığı kurtuluşunun yıl dönümleri nedeniyle Kahramanmaraşlıları kutlayan bir konuşma yaptı.

Kahramanmaraş Milletvekilleri Cafer Tatlıbal ve Mehmet Akif Paksoy,

Kahramanmaraş'a "kahramanlık" unvanı verilisinin 35'inci, İstiklal Madalyası verilisinin 83'üncü ve ilin düşman işgalinden kurtuluşunun 88'inci yıl dönümleri nedeniyle Kahramanmaraşlıların Kurtuluş Savaşı'nda gösterdikleri başarıya;

Tokat Milletvekili Osman Demir, yüksekoköğrenim öğrencilerinin sorunlarına,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

İzmir Milletvekili K. Kemal Anadol, Kahramanmaraş'a "kahramanlık" unvanının verilisinin ve ilin düşman işgalinden kurtuluşunun yıl dönümleri nedeniyle Kahramanmaraşlıları kutlayan bir konuşma yaptı.

Kırklareli Milletvekili Tansel Barış ve 20 milletvekilinin, başta Kütahya'da olmak üzere meydana gelen tren (10/120),

İstanbul Milletvekili Çetin Soysal ve 19 milletvekilinin, Tuzla Tersaneler Bölgesi'nde yaşanan iş (10/121),

Kazalarının araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerileri Genel Kurulun bilgisine sunuldu; önerilerin gündemdeki yerlerini alacağı ve ön görüşmelerinin sırası geldiğinde yapılacağı açıklandı.

Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının:

1'inci sırasında bulunan ve Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen 9.11.2006 Tarihli ve 5555 Sayılı Vakıflar Kanunu'nun (1/24) (S. Sayısı: 98) geri gönderilen maddelerinin görüşmeleri, komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından,

2'nci sırasında bulunan, İstanbul Milletvekili Recep Tayyip Erdoğan ve Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 346 milletvekilinin, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/141) (S. Sayısı: 101 ve 101'e 1'inci ek) ikinci görüşmesine, birinci görüşmenin bitiminden itibaren kırk sekiz saat geçmeden başlanamayacağından,

Ertelendi.

3'üncü sırasında bulunan, Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı'nın (1/483) (S. Sayısı: 95) görüşmelerine devam edilerek 3'üncü maddesine kadar kabul edildi, 3'üncü maddesi üzerinde bir süre görüşüldü.

Kırıkkale Milletvekili Osman Dumuş, tıp alanıyla ilgili yanlış beyanların hekimlerin çalışma şartlarını zorlaştırdığını ifade eden bir konuşma yaptı.

Alınan karar gereğince, 9 Şubat 2008 Cumartesi günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşime 18.54'te son verildi.

Nevzat PAKDİL
Başkan Vekili

Canan CANDEMİR ÇELİK
Bursa
Kâtip Üye

Yaşar TÜZÜN
Bilecik
Kâtip Üye

Fatoş GÜRKAN
Adana
Kâtip Üye

Yusuf COŞKUN
Bingöl
Kâtip Üye

9 Şubat 2008 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.00

BAŞKAN: Köksal TOPTAN**KÂTİP ÜYELER: Canan CANDEMİR ÇELİK (Bursa), Yaşar TÜZÜN (Bilecik)**

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 62'nci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, gündeme geçeceğiz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- TBMM Başkanı Köksal Toptan'ın, Anayasa değişikliği müzakerelerinin büyük bir olgunluk ve hoşgörü ortamında yapıldığını, teklifin lehinde ve aleyhindeki görüşlerin konuşmacılar tarafından yerine getirildiğini, özgür bir tartışma gerçekleştirildiğini belirterek, Parlamentomuzun, önümüzdeki süreçte de sağduyu, hoşgörü, karşılıklı sevgi, saygı ve uzlaşma çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmesini dileyen konuşması

BAŞKAN - Gündeme geçmeden evvel değerli milletvekili arkadaşlarımla bazı düşüncelerimi paylaşmak istiyorum. Biraz sonra önemli bir Anayasa oylamasının ikinci turunu gerçekleştireceğiz. Kuruluşundan bu yana geçen seksen sekiz yılda destansı birçok kararları alan, Atatürk başkanlığında Kurtuluş Savaşı'mızı yöneten, vazgeçilmez ülkemiz cumhuriyetimizi kuran, bizi her geçen gün biraz daha çağdaş uygarlık düzeyine yaklaştıran, devrimleri ve binlerce yasayı yapmayı gerçekleştiren yüce Meclisimiz, önündeki Anayasa değişikliği önerisi müzakerelerini de büyük bir olgunluk ve hoşgörü ortamı içerisinde yapmış, önerinin lehinde ve aleyhindeki görüşler konuşmacılar tarafından dile getirilmiş, özgür bir tartışma gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, tüm gruplara ve konuşmacı milletvekili arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti, Anayasa'sında belirlenen, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. Bu özellikler aynı zamanda cumhuriyetimizin de karakteridir. Değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez bu özelliklerden demokratiklik Türkiye'nin ileri hedefini, laiklik milletimizin yaşam biçimini ve devletin karakterini, sosyal devlet olma insanı ve beşerî özelliklerimizi ve bütün bunların tacı hukuk devleti de bu temel normların bütünleyici özelliğini ifade etmektedir. Milletimiz tarafından cumhuriyetimizin temel nitelikleri olarak özümşenen bu özellikler aynı zamanda aziz milletimizin tarihten gelen sevgi, hoşgörü, sağduyu ve iyi niyet özelliklerinin de bir yansımasıdır. Bu nedenle, cumhuriyetimizin temel niteliklerinden vazgeçmek, milletimizin karakter yapısını terk etmek gibi bir şey olur ki bunu kimse düşünmez, düşünemez; yapmaz, yapamaz. (CHP sıralarından "Bal gibi de yaparlar!" sesi) Bu nedenle, Parlamentomuzun, önümüzdeki süreçte, bizden beklenen ve her zaman gösterdiğimiz sağduyu ve hoşgörüyü, karşılıklı saygı, sevgi ve uzlaşma özelliklerini akıldan çıkarmadan, ayrıtılan noktaları değil, buluşulabilen noktaları aramaya çalışarak faaliyetlerini sürdürmesini diliyorum. Şimdiye kadar pek çok zorluğu aşan yüce Meclisimizin ülkemizi aziz Atatürk'ün hedef gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine iktidar ve muhalefetiyle el ele, gönül gönüle, bu engin sağduyusuyla çıkaracağına, mutlaka bu hedefi gerçekleştireceğine yürekte inanıyorum.

Bu duyularla yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum ve gündemimize geçiyoruz. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince gündemin “Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmına geçiyoruz.

1’inci sırada yer alan, 9.11.2006 Tarihli ve 5555 Sayılı Vakıflar Kanunu ve Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Adalet Komisyonu Raporu’nun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- 9/11/2006 Tarihli ve 5555 Sayılı Vakıflar Kanunu ve Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Adalet Komisyonu Raporu (1/24) (S. Sayısı: 98)

BAŞKAN – Komisyon? Yok.

Ertelenmiştir.

2’nci sırada yer alan, İstanbul Milletvekili Recep Tayyip Erdoğan ve Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 346 Milletvekilinin; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu’nun ikinci görüşmelerine başlayacağız.

2.- İstanbul Milletvekili Recep Tayyip Erdoğan ve Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 346 Milletvekilinin; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/141) (S. Sayısı: 101 ve 101’e 1 inci ek) (x) (xx)

BAŞKAN – Komisyon ve Hükümet yerlerinde.

Sayın Milletvekilleri, teklifin birinci görüşmeleri, bildiğiniz gibi, 7/2/2008 Perşembe günü saat 03.54’te tamamlanmıştı. Bilindiği gibi, Anayasa değişikliği tekliflerinin ikinci görüşmesinde, teklifin tümü ve maddeleri üzerinde görüşme açılmamakta, yalnızca maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önerileri görüşülmekte, birinci görüşmede üzerinde değişiklik teklifi bulunmayan bir madde hakkında ikinci görüşmede önerge verilememektedir. Teklifin birinci görüşmelerinde, tüm maddeleri üzerinde önerge verilmiştir.

Şimdi teklifin 1’inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

Madde 1- 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasınının 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına, “bütün işlemlerinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanılmasında” ibaresi eklenmiştir.

(x) 101 S. Sayılı Basma Yazı 6.2.2008 Tarihli 59’uncu Birleşim tutanağına eklidir.

(xx) 101’e 1’inci ek S. Sayılı Basmayazı, bu birleşim tutanağına eklidir.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlarım, madde üzerinde üç önerge vardır.

Önergeleri, önce geliş sırasına göre okutacağım, sonra aykırılık sırasına göre işleme alacağım. İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 101 sıra sayılı yasa tasarısının 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan
Şırnak

Sırrı Sakık
Muş

Madde 1- 7.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına “bütün işlemlerinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanmasında”, “zorundadırlar” ibaresinden sonra da “farklı kültürlere saygı gösterilir ve yaşatılır” ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN – Değerli milletvekili arkadaşlarım, şimdi okutacağım iki önerge en aykırı önerge olup, aynı mahiyettedir. Bu nedenle, önergeleri ayrı ayrı okutup işlemlerini birlikte yapacağım, önerge sahiplerinin istemleri hâlinde de ayrı ayrı söz vereceğim.

Şimdi, önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Anayasa değişikliği teklifinin ikinci tur görüşmelerinde; teklifin birinci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç
Tunceli

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

1/101 Sıra Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 1 inci maddesinin Teklif metninden çıkarılmasını ve madde numaralarının buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Canan Arıtman
İzmir

Nesrin Baytok
Ankara

Hakkı Suha Okay
Ankara

Ali Rıza Öztürk
Mersin

Ali İhsan Köktürk
Zonguldak

Atıla Emek
Antalya

Şahin Mengü
Manisa

Halil Ünlütepe
Afyonkarahisar

Bihlun Tamaylıgil
İstanbul

BAŞKAN – Komisyon önergelere katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Hükümet?

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK (Ankara) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Önerge sahibi arkadaşlarım?

Sayın Arıtman, buyurunuz efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Arıtman, süreniz beş dakikadır.

CANAN ARITMAN (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasa'nın "Eşitlik" ilkesini düzenleyen 10'uncu maddesinde büyük bir eşitsizliğe, ayrımcılığa ve kadınların geriye götürülüşüne neden olacak bir düzenlemenin getirilmesi çağdaş Türk toplumunu derinden yaralamaktadır.

Türban, artık dinî bir mesele değildir; günümüz Türkiye'sinde tarikatların ve emperyalizmin bayrağı hâline getirilmiş bir siyasi simgedir, bir üniformadır. İktidar ve yandaşları, din kisvesi altında laik, demokratik rejim karşıtı olarak kullandıkları bu siyasi simgeyi toplumumuza dayatmaya çalışmaktadırlar; türban, amaçları doğrultusunda kullandıkları bir araçtır. Bu sistemde, ne yazık ki, kadınlar hem figüran hem de kurban konumundadır. Laik, demokratik cumhuriyet kadını yücelterek, yükselterek kuruldu, ama ne yazık ki, bugün, tersine, kadınlar geriye götürülerek yıkılmak isteniyor. Türban, masum bir bireysel özgürlük ve eşitlik meselesi de değildir. Kadın ayrımcılığı, kadının tahakküm altına alınması ve gericiliğe dayalı bu yasal değişiklik "özgürlük ve eşitlik" adı altında yutturulmak istenmektedir. Bu büyük yutturmaca, cumhuriyetin nimetlerinden yararlanmak suretiyle ve cumhuriyete karşı gerçekleştirilmektedir.

Türban bayrağı altında laik, demokratik cumhuriyete karşı yürütülen bu karşı devrim hareketi, iç ve dış güçler tarafından finanse edilen, planlı bir harekettir; yabancı fonlarla beslenip, semirtilmiştir. Ukrayna'nın Turuncu Devrim'i gibi, bu da ne yazık ki, Türkiye'nin kara devrimidir. Kara devrimin öncüleri asla girme niyetinde olmadıkları AB'yi de, demokrasinin güçlenmesi, bireysel özgürlüklerin artırılması kavramlarını da kendi yollarında araç olarak kullanmaktadırlar. Bunlar, asla kendileri için bir amaç olmamıştır. Kara devrimin amacı ne dindir, ne bireysel özgürlüklerdir, ne de eşitlik. Finansörleri tarafından yönlendirilen bu hareketin amacı, ülkemizi ve gücünü ele geçirmektir. Amaç, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran o özgür ruhun gücünü karanlığın gücüyle örtmektir.

Bugün kara devrimin ilk adımı atılmakta, ilk yasası çıkartılmaktadır. Kara devrim, iktidar mensuplarının dediği gibi "kademe kademe" ama hızlı bir şekilde ilerlemektedir. İmam-hatip kursu- ları, Yargıtay Kanunu'ndaki değişiklikler, vakıflar yasa tasarıları kara devrimin önümüzdeki günlerde fütursuzca atacağı bir sonraki adımlardır. Daha sonraki adımlar kamuda, orta ve ilköğretimde türban olacaktır. Ta ki, kadınlar örtünmeden sokağa çıkmaktan korkana kadar. Ta ki, kız öğrenciler türban- sız okula alınmayana kadar. Ta ki, kara korku tüm yüreklere çökene kadar. Maalesef, inanılmaz bir toplumsal aymazlık sonucu halkın kutsal din değerleri ve içinde bulunduğu ekonomik zorluklar sö- mürülerek, bu devrim hareketi aslında büyük bir çoğunlukla gerçekleştirilmiştir. Türkiye, artık, fi- liyatta laik, demokratik bir cumhuriyet olarak yönetilmemektedir. Kara devrim sinsi bir despotizmle gerçekleştirilmektedir. Despotizm her alanda etkilidir. Yapılan atamalarla özerk kurumların özerk- likleri ortadan kaldırılmıştır. Bu kurumların başındaki temsilcilere "Hele bir dediğimizi yapmasın" şeklinde yaklaşıldığı bilinmektedir.

Hepsinden önemlisi, yargı bağımsızlığı gittikçe güçlenen bir şiddetle yara almaktadır. İktidarın karşısındaki söylemler en saygın makamlardan gelse bile terbiyesizce, şiddet yüklü söylemlerle sus- turulmak istenmektedir. "Ya bizdesin ya da susacaksın!" dayatması her kademedede hissedilmektedir. "Özgürlük ve demokrasi" adı altında Türkiye despot bir rejim ile tanıştırılmıştır. İktidar ve destek- çileri bu kara hançeri milletin kalbine saplamadan önce durup düşünmelidir. Çünkü o yaradan çıkac- ak ışık kendilerini kör edecektir. (CHP sıralarından alkışlar) Çünkü tarih onları mutlaka yargılayacaktır. (AK Parti sıralarından "Allah Allah!" sesleri)

BAŞKAN – Lütfen arkadaşlar, lütfen...

CANAN ARITMAN (Devamla) – Tamam efendim.

Vatanını, milletini gerçekten sevenlerin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Arıtman, süreniz bitti, bir dakika ek süre veriyorum efendim.

Buyurunuz.

CANAN ARITMAN (Devamla) – Tamam efendim.

Vatanını, milletini gerçekten sevenlerin, toplumsal uzlaşının olmadığı, tam tersine derin bir ayrışma ve kaosa neden olacağı açıkça görülen bu olayda emperyalizmin tarikatçı uşaklarıyla iş birliği içinde olmamaları gerekir. Milliyetçiliğin, vatanseverliğin ispatlanacağı yer burası, zamanı da bugündür.

Kadınlarımızın geriye götürülmesine, ülkemizin Orta Çağ karanlığına, Orta Doğu bataklığına çekilmesine asla izin vermeyeceğiz. Gerçek anlamda eşitlikten, çağdaşıktan yana olan tüm yurttaşlarımızla birlikte direneceğiz.

Değerli milletvekilleri, bu yüce Meclis aziz vatanımızı kurtaran ve laik cumhuriyetimizi kuran Meclistir. Sakın ola ki yıkını da olmasın!

Milletvekili yeminine sadakat gösterecek olan tüm vekillerimin önünde saygıyla eğiliyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Arıtman.

Sayın Genç, buyurunuz efendim.

Sayın Genç, konuşma süreniz beş dakikadır.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti devletin kuruluşunda yurdumuzu şer düşman güçlerine karşı, bu Mecliste onuruyla şerefiyle mücadele veren o milletvekillerinin kurduğu laik Türkiye Cumhuriyeti devletin ve hukuk devletin bugün mezara gömülmesinin oturumunu yapıyoruz.

BAŞKAN – Sayın Genç... Sayın Genç... Bir dakikanızı rica edebilir miyim. Biz yanlışlık yaptık, onu bir düzeltelim.

KAMER GENÇ (Devamla) – Efendim, bir şey olmaz, ne olacak, beş dakika fazla konuşsak ne olacak Sayın Başkan? Yani, bir şey kaybetmezsiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun, buyurun. Bir dakika fazla konuştuğunuz zaten, buyurun.

KAMER GENÇ (Devamla) – Değerli milletvekilleri, AKP iktidara geldi, mali denetim kanununu çıkardınız, devletin ekonomisini çökerttiniz. Binlerce, iç denetime eleman atadınız, her birisi ayda 3 milyar para alıyor, üç senedir bir tane iç denetim raporu düzenlenmedi. Bugün bu kanunu geçireceksiniz, yarına Vakıflar Kanunu'nu çıkaracaksınız, İstanbul'u ecnebilere vereceksiniz. Vakıflar... Bunu zamanım olmadığı için şey etmiyorum, ama sizlere bir şey tavsiye ediyorum: Lütfen, o Vakıflar Kanunu çıkarılmadan önce gidin, bu vakıflar nedir, kimlere ne veriyor, İstanbul'da bir inceleme yapın gelin, rica ediyorum size. Eğer vatanseverlik duygunuz varsa.

Değerli milletvekilleri, bakın, burada getirilen şey şu: Bir defa, Anayasa'nın 138'inci maddesi ile 153'üncü maddesinde yargı kararlarına uyma zorunluluğunu getiren Anayasa hükmünü ortadan

kaldırmak istiyorsunuz. Yani, türbanın üniversitelerde takılmayacağı, takıldığı takdirde laik Türkiye Cumhuriyeti'nin zedeleneceği yolundaki Anayasa Mahkemesi kararını, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararını ve Danıştay kararlarını ortadan kaldırmaya çalışıyorsunuz. Bunun anlamı, laik, hukuk devleti ilkesini ortadan kaldırmaktır, ayrıca da laiklik ilkesini ortadan kaldırılıyorsunuz. Bu laiklik ilkesinin ortadan kaldırılmasına yönelik eylemi de, Anayasa'nın 2'nci maddesinin ortadan kaldırılması anlamına geldiği yine Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtilmiştir. Hukuk devletidir bu, bu bir şekil meselesidir. Anayasa Mahkemesine gidildiği takdirde ben de imza vereceğim. Bu şekilde dolaylı, yani, Anayasa değişikliğini Anayasa Mahkemesi denetlemez ama Anayasa'nın çatısını ortadan kaldıracak, Anayasa'yı kaldıracak, şahdamarını kesecek böyle bir değişikliğin, esasen teklif edilmemesi gerekirdi, esasen Sayın Meclis Başkanının da bunu komisyona havale etmemesi gerekirdi.

Şimdi, değerli milletvekilleri, bununla laikliği kaldırılıyorsunuz da, sizin Genel Başkanınız diyor ki: "Laikliğin teminatı benim." Sen laikliği tanımıyorsun yahu. Sen diyorsun ki: "Devlet laik olmaz, kişiler laik olur." E, sen kişi değil misin? E, kişi nasıl laik olur? Sen hem bir yandan laik değilsin hem de diyorsun ki: "Ben laikliğin teminatıyım." (AK Parti sıralarından gürültüler) Bakın, değerli milletvekilleri, Sayın Başkan biraz önce hoşgörü ve sevgiden bahsetti.

Değerli milletvekilleri, bu memleket kan üzerine kurulmuştur, mücadele üzerine kurulmuştur. Bu memleketi, kanıyla, canıyla kuran; laik Türkiye Cumhuriyeti'ni getiren bu kişilerin kurduğu bu cumhuriyet yıkılırken gözlerimizin önünde biz nasıl hoşgörü göstereceğiz, biz nasıl hoşgörülü olacağız, biz nasıl susacağız değerli milletvekilleri? Böyle bir şey olur mu? (CHP sıralarından alkışlar)

Bakın, sevgili milletvekilleri, Yüce Atatürk diyor ki: "Vatan söz konusuysa gerisi laftır." (AK Parti sıralarından gürültüler) Niye gülüyorsunuz ki.

BAŞKAN – Lütfen arkadaşlar...

KAMER GENÇ (Devamla) – "Vatan söz konusuysa gerisi teferruattır." diyor. Neyse konuşmamı şey edeyim. Ama, siz AKP'liler dediniz ki bu lafı: "Eğer oy söz konusuysa gerisi teferruattır." Bazıları da dedi ki: "Hasat söz konusuysa gerisi teferruattır."

Değerli milletvekilleri, ben, şimdi, burada, tek milletvekili olmasaydım ne yapardım biliyorsunuz? Bu kürsüyü bugün işgal ederdim, bu kanunu çıkartmazdım. Çünkü bu kanunun bugün burada çıkarılmaması lazım. Çünkü bu kanun... Arkadaşlar, bu bir mücadeledir, bu, laik Türkiye Cumhuriyeti devletini ortadan kaldırmaktır. Laik Türkiye Cumhuriyeti devletinin ortadan kaldırıldığı gün, biz, böyle, efendim, majestelerinin muhalefetini yapamayız ki, majestelerinin muhalefetiyle bunlar olmaz. Çünkü artık sizler gemi... (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen laf atmayın.

KAMER GENÇ (Devamla) – Efendim, şimdi, tabii bunu benim süreme de ilave edeceksiniz Sayın Başkanım. (AK Parti sıralarından gürültüler)

Şimdi, ben, bu Anayasa çıktığı takdirde Türkiye Cumhuriyeti devletinin çok ciddi sıkıntılar içine gireceği... Bakın, belli başlı o sizin "ulema" dediğiniz kişiler diyorlar ki: "Kardeşim, türban, örtü Kur'an'ın emri değil." Ben bunun çaresini söyledim.

Ben, muhalefet partisindeki milletvekillerinden de rica ediyorum: Beyler, gelin biz bu kürsünün etrafında toplanalım, bugün bu Anayasa oylamasını yapmayalım. (AK Parti sıralarından gürültüler) Bunun sorumluluğu... Bakın, tarih sizi affetmez!

YUSUF COŞKUN (Bingöl) – Yuh be!

KAMER GENÇ (Devamla) – Biz, bunu bugün burada çıkartmayalım, ondan sonra salıya kal-sın. Salıya kadar göreceğ, ondan sonra, bakın, millet şey edebilir... (AK Parti sıralarından gürültüler)

Arkadaşlar, mücadele, cumhuriyet mücadelesini veren insanlar kan verdiler, can verdiler. Onlar, asil ve soylu insanlardı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Genç... Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) – Asil ve soylu insanlara yakışan, bu memleketi parçalamaya ve yok etmeye götüren insanlara karşı...

BAŞKAN – Sayın Genç, süreniz bitti. Bir dakika ek süre veriyorum, lütfen bitirin.

Buyurun.

KAMER GENÇ (Devamla) – Bu ülkenin... Gerçekten laik cumhuriyeti savunanlar, böyle lafla, majestelerinin muhalefetiyle olmaz! Eylemle olur arkadaşlar, eylemle, eylemle! (AK Parti sıraların-dan gürültüler)

Burası Türkiye Cumhuriyeti devletidir, laik cumhuriyeti yıkamazsınız!

Muhalefet partisindeki milletvekilleri, buyurun buraya, bu kanunu çıkarmayalım arkadaşlar, bu-yurun bu kürsünün etrafını saralım. Gelin, işte eylem budur! (AK Parti sıralarından gülüşmeler)

BAŞKAN – Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) – Gülünecek bir şey söylemiyorum arkadaşlar.

BAŞKAN – Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) – Bu kanun çıktığı zaman, Türkiye'nin başına büyük belalar geti-recektir. Üniversitelerimize kavga gelecektir. Bu memleketin yargısı buna karşı, üniversitesi karşı. Siz diyorsunuz ki, biz bunu çıkarırsak... Bu memleketeye fayda değil parçalanma getireceksiniz, üniver-sitelerde öğrencilerimizin okuma haklarını elinden alacaksınız.

Onun için, lütfen, buyurun gelin, şu kürsünün etrafında toplanalım ve bugün bu kanunu çıkar-mayalım, birinci oylamasını yapmayalım. Laik Türkiye Cumhuriyeti devletini birinci oylamada yoğun bakıma koydunuz, bu oylamada çıkarsa öldüreceksiniz. Onun için, lütfen, gelin bu kürsü et-rafında benim destekçim olun ve biz, bunun mücadelesini yapalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMER GENÇ (Devamla) – Sayın Başkan, siz de bana müsamaha gösterin.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Devamla) – Ben burayı terk etmiyorum, muhalefetteki arkadaşlarımı buraya çağırıyorum.

BAŞKAN – Sayın Genç, teşekkür ediyorum.

KAMER GENÇ (Devamla) – Teşekkür ediyorum, ama benim, düşman ayağı Polatlı'ya geldiği zaman orada patlayan top seslerinden duyduğum üzüntüyü, acıyı şu anda duyuyorum.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Başkan, sana bir şey söylüyör.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Genç, lütfen...

KAMER GENÇ (Devamla) – Muhalefetteki milletvekili arkadaşlarım, buyurun, biz bu kürsüde bugün bu Anayasa oylamasını yaptırmayalım. (AK Parti sıralarından gürültüler)

FATİH ÖZTÜRK (Samsun) – Hadi! Hadi!

BAŞKAN – Sayın Kamer Genç...

Arkadaşlar, lütfen... Lütfen...

KAMER GENÇ (Devamla) – Onun için, lütfen, laik Türkiye Cumhuriyeti devletini düşünenler, buyursun gelsin yanıma.

BAŞKAN – Sayın Genç... Sayın Genç, bu sizin ifade ettiğiniz biçimde bir yasa yapma biçimi var mı ?

KAMER GENÇ (Devamla) – Efendim, var da Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bizim Anayasa'mızda var mı? İç Tüzük'ümüzde var mı?

KAMER GENÇ (Devamla) – Ama, bir devletin çatısı yok ediliyorsa, bir devlet yok ediliyorsa...

BAŞKAN – Hayır, Türkiye Cumhuriyeti devleti öyle yok edilemez.

KAMER GENÇ (Devamla) – ... laik cumhuriyet yok ediliyorsa, bunun için, majestelerinin muhalefeti gibi mücadele vermeyeceksiniz.

BAŞKAN – Sayın Genç, siz yaptınız muhalefetinizi, buyurunuz.

KAMER GENÇ (Devamla) – Bu tavırın da yolu kavgadır. (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Genç, lütfen, müzakereleri sabote edecek davranışlardan kaçınınız. Lütfen yerinize buyurunuz.

KAMER GENÇ (Devamla) – Siz hangi mücadeleyle laik Türkiye Cumhuriyeti devletini ortadan kaldırıyorsunuz? (AK Parti sıralarından "Otur yerine" sesleri, gürültüler) Hangi mücadeleyle?

NUSRET BAYRAKTAR (İstanbul) – Nereden çıkarıyorsunuz?

BAŞKAN – Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) – Hangi zaferi kazandınız? Geldiniz, ondan sonra, milleti kandırdınız...

BAŞKAN – Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 11.26

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.34

BAŞKAN: Köksal TOPTAN

KÂTİP ÜYELER: Canan Candemir ÇELİK (Bursa), Yaşar TÜZÜN (Bilecik)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 62’nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

101 ve 101’e 1’inci ek sıra sayılı Anayasa Değişikliği Teklifi’nin görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Komisyon ve Hükümet yerlerinde.

Teklifin 1’inci maddesi üzerinde, İzmir Milletvekili Canan Arıtman ve arkadaşları ile aynı mahiyette Tunceli Milletvekili Kamer Genç’in önergelerini birlikte oylarımıza sunacağım: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkanım, efendim, aslında bu kanunun bugün burada oylanmaması lazım. Sayın Başkanım, ben eylemime devam ediyorum efendim.

O zaman bana İç Tüzük hükümlerini uygulayabilirsiniz Sayın Başkanım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 101 sıra sayılı yasa tasarıasının 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan (Şırnak) ve arkadaşları

Madde 1- 7.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına “bütün işlemlerinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanmasında”, “zorundadırlar” ibaresinden sonra da “farklı kültürlere saygı gösterilir ve yaşatılır” ibaresi eklenmiştir.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkanım, ben milletvekiliyim, beni dinlemek zorundasınız. Sayın Başkanım, bu kanunun bugün buradan çıkmaması lazım, bu kanıma dokunuyor efendim.

BAŞKAN – Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Hükümet?

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK (Ankara) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Kaplan, buyurun efendim. (DTP sıralarından alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkanım, efendim ben burada eylem koymuşum, bir milletvekiliyim. Benim eylemimi sona erdirmeden siz başkanının ismini...

BAŞKAN – Sayın Genç, böyle bir şey olabilir mi?

KAMER GENÇ (Tunceli) – Efendim olur tabii, niye olmasın?

BAŞKAN – Nasıl eylem koyuyorsunuz? Türkiye Büyük Millet...

KAMER GENÇ (Tunceli) – Efendim, ben bugün bu kanunun çıkmasını...Bu, Laik Türkiye Cumhuriyeti devletinin sonu olur diyorum.

BAŞKAN - Bir dakika, bir dakika... Lütfen, bir dakika...

Türkiye Büyük Millet Meclisinin nasıl çalışacağı...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Efendim, İç Tüzük'ü uygulayın o zaman, İç Tüzük'ü uygulayın.

BAŞKAN - ... İç Tüzük'te de, Anayasa'da da açıkça bellidir, gelenekleriyle bellidir.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Tamam Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Siz söyleyeceğinizi söylediniz, şimdi lütfen yerinize oturun, buyurun efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Ama, efendim İç Tüzük'ü uygulayın.

BAŞKAN - Lütfen, rica ediyorum, İç Tüzük'ü uyguluyorum ben.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Uygulayın o zaman. Yani, ben burada eylemime devam ederken bu milletvekilinin çıkıp konuşmaması lazım. Böyle şey olmaz ki efendim!

BAŞKAN - Sayın Kaplan, buyurun efendim, süreniz beş dakika.

HASİP KAPLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bugün tarihi bir gün ülkemiz açısından ve biz, başından beri, bu tür değişikliklerin, 70 milyon insanımızı ilgilendiren hassas konularda mutabakatın, uzlaşının ülke çıkarlarına olacağını, sorun çözelim derken sorun üretir bir yaklaşımın ülkemize zarar vereceğini hep söyledik.

Bugün görüşülmekte olan Anayasa'nın 10 ve 42'nci maddesi bu hâliyle değişse bile, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Avrupa Mahkemesi kararları doğrultusunda ve özellikle YÖK, ek 17'nci maddede bir uzlaşma sağlanamadığı takdirde yargısal sorun ve toplumsal karmaşa demektir. Bunun da baş sorumlusu, bu konuda uzlaşmayı reddeden iktidar partisi AKP ve birlikte önerge hazırlayan MHP'dir. Bizleri dışlayan bir anlayışın, yaklaşımın getireceği nokta da budur. Ancak biz, fikirlerimizi, düşüncelerimizi oya dönüştürdüğümüz zaman, duygularımızla hareket eden bir parti değiliz.

Bizim programımızda "Eğitim alanında kadınlara fırsat eşitliği sağlanacaktır." deniliyor. Bizim programımızda "Kadına yönelik her türlü ayrımcılığı ortadan kaldıracak yasal düzenlemeler yapılarak, başta CEDAW olmak üzere, cinsler arası eşitliği sağlayacak tüm uluslararası sözleşmelerin gerekleri yerine getirilecektir." deniliyor. Biz bu gereklerle, bu inançla programımız doğrultusunda "evet" oyu kullanırken çekincelerimizi de tekrar tekrar söylüyoruz. Dışlayıcı, Meclis iradesini dışlayıcı, grubumuza 2 milyon oy veren seçmenimizi dışlayıcı anlayışı burada tekrar kınıyorum ve bu gerginlik ortamının baş sorumlusu olarak gösteriyorum.

Bu konuda basında çıkan makaleler, yazılar 17'nci maddenin kapsamının dahi sorunu çözme-yeceğini ortaya koyarken, iktidar partisine şuradan dikkat çekmek istiyorum: Anayasa hazırladığınız Sayın Özbudun, Sayın Yazıcı dahi 17'nci maddenin bu şekliyle, bu Anayasa maddeleriyle sorunun çözülmeyeceğini söylüyorsa, oturun bir daha düşünün, bir daha düşünün, bin defa düşünün.

Hiç kimsenin bu ülkede laik-antilaik kampaşmasına ülkeyi getirmeye hakkı yoktur. Zaten gerilme yaşayan ülkemizde sağcı-solcu, laik-antilaik, Türk-Kürt çatışması ortamlarından kaçınmak, yüce Meclisin temsiliyet oranı bulunduğu burada uzlaşmayı öne çıkarmak gerekiyor.

Sunduğumuz önergeye gelince: Biz, çok kültürlü, çok dilli bir demokrasiden yanayız ve mevcut devlet yapılanmalarının eskidiğini söylüyoruz.

Artık, çağdaş, demokratik, uygar, güçlü ve kalkınmış bir Türkiye için, 21'inci yüzyıla ayak basan aydınlık Türkiye için, Orta Çağ'dan kurtulmuş ve feodal kalıntıları yenmiş bir Türkiye için, günümüzde yaşanan laik-İslamcı cepheleşmeden kurtulmuş, gerçek anlamda demokratik, laik bir Türkiye için, bölücülük fobisinden sıyrılmış, kardeşçe ve birlik beraberlik içinde yaşayan bir Türkiye için, özette, ülke ölçeğindeki hedefleri gerçekleştirmesinin ön şartlarından birisinin de farklı kültürlerimizi yaşatmak ve saygı göstermekten geçer.

Burada, Anayasa'nın bu maddesindeki bu değişiklik önergesiyle biz daha fazla özgürlükleri sunuyoruz. Biz diyoruz ki: Türkiye'de Türk'ü, Kürt'ü, Arap'ı, Çerkez'i, Gürcü'sü, Amavut'u, Süryani'si, Keldani'si, Ermeni'si, Pomak'ı, bunların hepsi, ülkemizin birer çiçeği, birer zenginliğidir. Bunların hepsini kucakladığımız zaman, bunların hepsini birlikte yaşadığımız zaman -o güzelim tabloyu- bu ülkede, demokrasi içinde, ayrılıkların harcı değil, demokrasimizin birleştirici harcı olduğunu elbette anlarız.

Eğer samimiyse iktidar partisi, bu konuda farklı kültürlere saygılı olduğunu iddia ediyorsa, bu önergeyi desteklemelidir. Aynı şekilde ana muhalefet partisine de söylüyorum, bu konuda çalışmalarını da biliyorum. Farklı kültürlerin -saygı ve- yaşatılması, Avrupa Birliği Anayasa'sında da yer almış evrensel bir ölçüdür. Biz şunu diyoruz DTP olarak: Evet, bugün de evet oyu vereceğiz, ama şunu da yüce Mecliste söylemeden geçmeyeceğim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kaplan, bir dakikalık ek süre veriyorum.

Buyurunuz efendim.

HASİP KAPLAN (Devamla) – Bağlıyorum Sayın Başkan.

Hiçbir yurttaş, etnik kökeni, dini, dili, mezhebi, siyasi düşüncesi yok sayılarak, o ülkenin mutlu, eşit ve özgür yurttaşı olamaz. Bugün Sıhhiye Meydanı'nda eylem hakkını kullanan, demokratik eylem hakkını kullanan binleri, sivil toplum örgütlerini de yok sayamayız. Bu ülkede bütün farklılıkları, farklı düşünceleri dikkate almak ve uzlaşma yapmak zorundayız.

Buradan tarihi bir çağrıda bulunuyorum: Gelin, bütün liderler, 17'nci madde için uzlaşalım, ülkeyi bu sorundan kurtaralım. Bu sorunu kim ki besliyor, kim ki bu gerginliği besliyorsa bunun altında kalacaktır diyoruz. Bu sorunun çözümü, özgürlüklerin çözümü Türkiye'de barış ve güvenlik ortamını da sağlayacaktır diyoruz.

Bu duygularla hepimizi saygıyla selamlıyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, teklifin 1'inci maddesinin gizli oylamasına başlayacağız.

Gizli oylamanın ne şekilde yapılacağını yüce heyetinize arz ediyorum: Komisyon ve Hükümet sıralarında yer alan kâtip üyelerden komisyon sırasındaki kâtip üyeler Adana'dan başlayarak İstanbul'a kadar (İstanbul dâhil) ve Hükümet sırasındaki kâtip üyeler ise İzmir'den başlayarak Zonguldak'a kadar (Zonguldak dâhil) adı okunan milletvekiline biri beyaz, biri yeşil, biri de kırmızı olmak üzere üç yuvarlak pul ile mühürlü zarf verecek ve pul ve zarf verilen milletvekilini ad defterine işaretleyecektir.

Milletvekilleri, Başkanlık kürsüsünün sağında ve solunda yer alan oy verme yerlerinden başka yerde oylarını kullanamayacaklardır.

Vekâleten oy kullanacak bakanlar da yerine oy kullanacakları bakanın ilinin bulunduğu bölümde oylarını kullanacaklardır.

Bildiğiniz üzere, bu pullardan beyaz olanı kabul, kırmızı olanı ret, yeşil olanı ise çekimser oyu ifade etmektedir.

Oyunu kullanacak sayın üye, kâtip üyelerden üç yuvarlak pul ile mühürlü zarfı aldıktan ve adını ad defterine işaretlettikten sonra kapalı oy verme yerine girecek, oy olarak kullanacağı pulu burada zarfın içerisine koyacak, diğer iki pulu ise iskarta kutusuna atacaktır. Bilahare oy verme yerinden çıkacak olan üye, oy pulunun bulunduğu zarfı Başkanlık Divanı kürsüsünün önüne konulan oy kutusuna atacaktır.

Oylamada adı okunmayan milletvekiline pul ve zarf verilmeyecektir.

Sayın kâtip üyelerimizden bu hususlara riayet etmelerini ve milletvekillerinin de pul ve zarf aldıktan sonra adlarının ad defterine işaretlendiğine dikkat etmelerini istirham ediyorum.

Şimdi gizli oylamaya Adana ilinden başlıyoruz.

Adı okunmayan arkadaşım lütfen gelmesin. Kâtip üye arkadaşlarımız o zaman süratli işaretleme yapamıyorlar.

(Oyların toplanmasına başlandı)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Anayasa değişikliği oylamasında Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın yerine Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Cemil Çiçek, Devlet Bakanı Sayın Mustafa Said Yazıcıoğlu'nun yerine Devlet Bakanı Sayın Mehmet Aydın, Millî Savunma Bakanı Sayın Vecdi Gönül'ün yerine Tarım ve Köyişleri Bakanı Sayın Mehdi Eker, Dışişleri Bakanı Sayın Ali Babacan'ın yerine İçişleri Bakanı Sayın Beşir Atalay, Devlet Bakanı Sayın Murat Başesgioğlu'nun yerine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Faruk Çelik, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Hilmi Güler'in yerine Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ertuğrul Günay vekâleten oy kullanmışlardır.

Bilgilerinize sunarım.

(Oyların toplanmasına devam edildi)

BAŞKAN – Oyunu kullanmayan sayın üye var mı? Yok.

Oy verme işlemi bitmiştir.

Lütfen kupaları kaldırmız.

(Oyların ayrımına başlandı)

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) – Yaşar Bey, yavaşlatma eylemi mi var!

GÜROL ERGİN (Muğla) – Bir oylama üç saat sürer mi Başkan? Bir oylama üç saat mi sürer?

BAŞKAN – Tasnifini yapıyoruz. Şimdi, sanıyorum, temel sorunumuz, milletvekili arkadaşlarımız ismi okunmadan buraya geldikleri için işaretlemeyi yapan kâtip üye arkadaşlarımız zorluk çekiyorlar. Oysa, ismi okunan arkadaşımız gelse...

ESFENDER KORKMAZ (İstanbul) – İki masa olması lazım.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) – İki masa olması lazım Sayın Başkanım. Geçen hafta iki masa vardı orada.

BAŞKAN – Peki, iki masa yapalım.

GÜROL ERGİN (Muğla) – Çift sıraydı dün.

BAŞKAN – Hocam, anlaşıldı.

MEVLÜT COŞKUNER (Isparta) – Mitinge gideceğiz mitinge.

BAŞKAN – Miting saati kaçta? Daha var vakit.

Peki arkadaşlar, çift sıra yapalım.

Yine de, ismi okunmayan arkadaş gelmesin oy kullanmaya arkadaşlar.

(Oyların ayrımına devam edildi)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 1'inci maddesinin gizli oylama sonucunu açıklıyorum:

Oy sayısı : 519
Kabul : 403
Ret : 107
Çekimser : 4
Boş : 5

(AK Parti sıralarından alkışlar)

Böylece, 1'inci madde, Anayasa'nın ve İç Tüzük'ün öngördüğü oy yüzdesini aşmak suretiyle kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42 nci maddesine altıncı fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Kanunda açıkça yazılı olmayan herhangi bir sebeple kimse yükseköğrenim hakkını kullanmaktan mahrum edilemez. Bu hakkın kullanımının sınırları kanunla belirlenir.”

BAŞKAN – Madde üzerinde verilmiş üç adet önerge vardır, önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 101'e 1 inci Ek sıra sayılı Kanun Teklifinin çerçeve 2 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ve maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42 nci maddesine altıncı fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve dokuzuncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Resmî dil Türkçe dışında tüm dillerin eğitim ve öğretim kurumlarında okutulması ve öğretilmesi talebe bağlıdır ve kanunla düzenlenir.”

Hasip Kaplan

Sırrı Sakık

Bengi Yıldız

Şırnak

Muş

Batman

BAŞKAN – Değerli arkadaşlarım, şimdi okutacağım iki önerge aynı mahiyettedir; okutup işleme alacağım.

Birinci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

101'e 1. ek S. Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 2 nci maddesinin Teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Canan Arıtman

Bihlun Tamaylıgil

Ali Rıza Öztürk

İzmir

İstanbul

Mersin

Atila Emek

Hakkı Suha Okay

Şahin Mengü

Antalya

Ankara

Manisa

Ali İhsan Köktürk

Nesrin Baytok

Halil Ünlütepe

Zonguldak

Ankara

Afyonkarahisar

BAŞKAN – Diğer önergeyi okutuyorum.

T.B.M.M. Başkanlığına

Görüşülmekte olan Anayasa değişikliği teklifinin 2'nci maddesinin Anayasaya aykırı olduğundan dolayı metinden çıkarılmasını arz ve teklif ediyoruz.

Tayfun İçli	Hasan Erçelebi	Harun Öztürk
Eskişehir	Denizli	İzmir
Süleyman Yağız	Recai Birgün	Hasan Macit
İstanbul	İzmir	İstanbul

BAŞKAN – Hükümet aynı mahiyetteki bu iki önergeye katılıyor mu?

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK (Ankara) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Arıtman, söz istiyor musunuz?

HAKKI SUHA OKAY (Ankara) – Bihlun Tamaylıgil konuşacak efendim.

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil, buyurunuz efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz beş dakika efendim.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan Anayasa değişikliği tasarısının 2'nci maddesinde Cumhuriyet Halk Partisi olarak verdiğimiz önerge üzerinde önerge sahibi olarak söz aldım. Sizleri, bizi dinleyen değerli vatandaşlarımızı, özellikle bugün Ankara'da olduğu gibi günlerden beri ülkemizin dört bir yanında Atatürk ilke ve devrimleri ile laik cumhuriyeti savunmak için meydanları dolduran milyonları saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Bugün tartışılan Anayasa değişikliği, değiştirilmesi dahi teklif edilemeyecek bir Anayasa değişikliğidir. Anayasa Mahkemesi ve Danıştay, Anayasa'nın "Başlangıç" kısmı ile 2'nci, 10'uncu ve 24'üncü maddeleri kapsamında değerlendirme yaparak, kararlarında, laikliğin cumhuriyetin özü ve ulusal yaşamın temeli olduğu gerçeğinden hareketle, dinsel kaynaklı düzenleme ve girişimlerin Anayasa'daki laiklik ilkesi ve laik eğitim kuralları karşısında demokratik bir hak olduğu iddiasının savunulamayacağını vurgulamışlardır. Anayasa'nın değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez maddelerini başka maddeleri değiştirerek dolanmayı, etkisiz kılmayı amaçlayan, biçim yönünden sakat, usul saptırması olan ve Büyük Atatürk'ün Anayasa'ya tescil ettirdiği, dünden bugüne bütün anayasalarda yer alan, değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez olan laik olma temel ilkesiyle bağdaşmasının mümkün olmadığı söz konusu kuralın teklif metninden çıkarılmasını istiyoruz.

Sadece biz istemiyoruz. Bakınız, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi uyarıyor "Uyulması bir dinsel ödev olarak takdim edilen bu tür bir sembolün takılmasının, bunu takmamayı tercih edenler üzerinde doğurabileceği etkiyi de mutlaka göz önüne almalısınız." diyor. Sadece bunlar da demiyor, siz de diyorsunuz. 2003 yılında Sayın Cumhurbaşkanının Dışişleri Bakanı, Sayın Başbakanın Başbakan olduğu dönemde verdiğiniz mütalaada "Kökten dinciliğin bayraktarlığını yaptığı düşünülmektedir." diyorsunuz. Çok uzun sürüyor, sürem kısa olduğu için devamını okumuyorum.

Şimdi, çoğulcu bir demokrasi yerine çoğunlukçu dayatmalarla götürmeye kalktığınız bir yasa sürecinde, bakınız, demokrasiden söz edilemez. Bugün baktığımızda, cumhuriyetin aydınlanma ışığıyla kadın-erkek eşitliği yolunda devrimlerle açılmış önemli bir yol var. Ama, bugün yapılması istenenler, bugüne kadar yapılanlar bu devrimlerin taşıdığı ruhu silmeye çalışmakta, karşı devrimin ağlarını örmeye çalışmaktadır. (CHP sıralarından alkışlar) Nasıl mı çalışmaktadır? Daha düne kadar, seçime kadar en üst derecedeki kamu memuru olan değerli milletvekili arkadaşımız ne diyor: "Cumhuriyetin ilkelerinin artık modası geçti." diyor. "Artık, İslam devletinin kuralları uygulanmalı." diyor.

“Bunun da arkasındayım.” diyor. Siz bunları görmeden, bunları herhangi bir şekilde dikkate almadan “Laiklikle ilgili problem var, korku var, kaygı var.” diyenleri nasıl eleştirirsiniz? (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, “eşitlik” diyorsunuz, eşitlik başlığında bakıyorsunuz, 2004’te buraya bir kadın-erkek eşitliğini sağlayacak Anayasa değişikliği geldi. Ne yaptınız orada? Sadece, her alanda kadınlara eşitlik sağlayacak değişikliği reddettiniz. Peki o zaman, eğer bu fikriniz varsa niye sustunuz? Şimdi biz burada sadece türbanı ve türbanla ilgili gelişmeleri tartışmıyoruz. Biz bugün burada cumhuriyetin başına türban takarak nasıl tahrip edileceğinin, rejimin başına nasıl çuval geçireceğini düşünen bir iktidarın oyununu tartışıyoruz. Beş yıldan bugüne kadar neredeydiniz? Daha önce üniversitelerin önünde olan gösteriler şimdi neden durdu? Şimdi, başta türbanlı kızlarımız ve aileleri olmak üzere hepimiz elinizi vicdanımıza koyun ve bu iktidara sorun diyorum. Siz mi? “Durun bekleyin, her şeyin sırası var, adım adım” dediniz. Bunun için mi anamızın bacımızın baş örtüsüyle velev ki siyasi dediğiniz, simge dediğiniz türbanı aynı kefeye koydunuz ve halkımızı kandırdınız, bölmeye kalktınız, karşı karşıya getirdiniz. “Çoğu Müslüman yirmi iki ülkenin sınırları değişecek.” diyen, bölgemizde Müslüman kanı döken, döktüren Amerika’yla kol kola girdiniz. Laik Türkiye Cumhuriyeti devletini tımlı İslam devleti kisvesine sokmaya çalışan BOP’un eş başkanı olmaktan gurur duyduunuz. Hoş tabii şimdi, bir de bilerek ya da bilmeyerek BOP’un bir eş başkan yardımcısı var. Tehditle, kadrolaşmayla, kuşatmayla ele geçirdiğiniz devlet kurum ve kuruluşlarından sonra sıra cumhuriyetimizle hesaplaşmaya mı geldi? İşte orada durun! Yedek lastiğiniz ne kadar sağlam olursa olsun orada durun. tehlikeyi fark edin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil, bir dakika ek süre veriyorum.

Buyurunuz efendim.

BİHLUN TAMAYLIGİL (Devamla) – Stepnenizin dün önünüze attığı yağlı ip, bugün laik demokratik cumhuriyetin boynuna dolanıyor diye sevinmeyin. Cumhuriyetle hesaplaşmaya, laiklikten rövanş almaya kalkmayın. Dalgalandırmayın kardeşlik denizimizi. Düşürmeyin birbirimize bizi.

ALİ KOYUNCU (Bursa) – Siz düşürüyorsunuz, siz!

BİHLUN TAMAYLIGİL (Devamla) - Hukuka güvenin, yargıya güvenin, üniversiteye güvenin. Bırakın yüzde 46’nın size verdiği dayatmacı çoğunluk anlayışını. Muhalefete güvenin, medyaya güvenin, kaygılarını dile getiren vatandaşa güvenin. Yol yakinken durmasını bilin. Yoksa, sizi ne dizinin dibinde oturduğunuz Hikmetiyar ne kefil olduğunuz El Kadı ne de stepneniz kurtarabilir! Sizi getiren güç, getirdiği gibi de götürür!

Bakınız, toplumda nasıl bir bölünme ortaya çıktığı iki gün önceki televizyon programında ortada ve ne oluyor? Bu bölünmede karşılıklı kuralları uygulayanlar hedef gösteriliyor. Bırakın bu ayrımcılık yapmayı, laiklikle, cumhuriyetle uğraşmayı! Gelin, her cumhuriyete inanan vatandaş gibi, bizim de ömrümüzün sonuna kadar yapacağımız gibi, laikliğe sahip çıkın, Türkiye Cumhuriyeti’ne sahip çıkın.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil, teşekkür ediyorum.

Sayın İçli, buyurunuz efendim.

Sayın İçli, süreniz beş dakikadır.

H. TAYFUN İÇLİ (Eskişehir) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; bir hukukçu olarak, gerçekten hayretler içindeyim.

Şimdi, teklife baktığımız zaman, teklifte genç kızlarımızın başının örtülmesiyle ilgili herhangi bir düzenlemeye rastlamıyoruz ancak Sayın Bakan olsun, Komisyon Başkanı olsun, Anayasa değişikliği teklifinin lehinde görüş bildiren arkadaşlarımız olsun ve medyamız olsun, bu Anayasa değişikliği teklifinin genç kızlarımıza bir türban özgürlüğü, örtünme özgürlüğünü sağladığına dair beyanlarını görmekteyiz.

Hukuk fakültesinde “Bir yasanın, bir maddenin anlaşılması için lafzı ve ruhuna bakılır.” denir. Uygulamada yargıçlarımız, savcılarımız, avukatlar -kelime anlama- anlaşılmayan noktalarda komisyonlardaki tutanaklara, Genel Kuruldaki tutanaklara bakar. Yani, yasa koyucunun, Parlamento'nun niyetinin ne olduğuna bakar. Niyet eğer genç kızlarımıza “dini özgürlük” diye tanımlanan örtünme özgürlüğü sağlıyorsa, bunu değişiklik teklifinde açık olarak ortaya koymak gerekir.

Birinci tur oylamalarda önerge üzerinde görüşürken, Parlamento'nun iyi niyetli davranmadığını, teklif sahiplerinin iyi niyetli davranmadığını ifade etmiştim ve yine, hukuk fakültelerinde hukuk eğitimi gören genç insanlara verilen, Medeni Kanun'un 2'nci maddesine atıf yapmak suretiyle “Herkesin haklarını kullanırken iyi niyet kurallarına riayet etmesi gerekir. Yasa kötü niyeti himaye etmez.” demiş, yine, Anayasa'nın 14'üncü maddesine atıfta bulunarak Anayasa'mızın da kötü niyeti himaye etmeyeceğini açıkça bildirmiştim.

Değerli arkadaşlarım, bu yüce Meclis samimi olmalı, niyetini açıkça ortaya koymalı. Eğer teklif sahipleri, gerçekten, genç kızlarımızın dini inanışları nedeniyle örtünmesini amaçlamış olsaydı, kulağını hiç arkadan göstermez, samimi olur, Anayasa'nın bu teklifine türban özgürlüğü, türbana ilişkin hükümler koyardı. Ama nedense, teklif sahipleri ürkek davranıyor. Neden korkuyor teklif sahipleri? Vatandaştan mı korkuyor? Ordudan mı korkuyor? Yargıdan mı korkuyor? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinden mi korkuyor? Peki, korkmuyorsa milletten mi korkuyor?

ALİ KOYUNCU (Bursa) – Bak, arkada “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” yazıyor.

H. TAYFUN İÇLİ (Devamla) – Eğer milletten korkacak olsa, buraya açık açık koyarlardı, koymuyorlar. Ama burada, tutanaklarda geçen gerekçelerde bu niyetin türban olduğu anlaşılıyor. Arkadaşlar, yasa koyucu değil, herkesin normal yaşamında da samimi olması lazım.

Şimdi, bakın, buradan çıkacak bu, öyle anlaşılıyor. Vatandaşlara diyeceksiniz ki, biz Türkiye'nin yirmi yıldır kanayan yarasını çözdük ama çözmeyen yüce yargıdır, diyeceksiniz ve YÖK diyeceksiniz, hedefi orayı göstereceksiniz. Bu sorunun bu Anayasa değişikliğiyle çözülmeyeceğini biliyorsunuz ve Yükseköğretim Yasası'nın ek 17'nci maddesine, kendinizin bile artık kabul edemediğiniz, televizyon yayınlarında artık gerek olup olmadığını tartıştığınız bir yasa maddesine, ileride çıkarılmayı düşündüğünüz yasa maddesine sığınıyorsunuz.

Beyler, değerli arkadaşlarım, değerli milletvekili arkadaşlarım; ne olur samimi olalım, samimi, samimi olalım. Eğer inandığınız düşüncenin doğru olduğuna inanıyorsanız bugün Ankara'da milyonlara karşı veyahut ülkenin başka yerlerindeki türbanın lehine veyahut aleyhinde görüş bildirenlere karşı birbirlerine düşürecek tutum ve davranışlardan kaçınmanız lazım.

Bugün burada tarihe not düşüyoruz. Yüce Parlamento bugün tarihe not düşüyor ama sizin gibi değil. Siz bu teklifi getirmekle baş örtüsü meselesini içinden çıkılmaz ve daha da çekilmez bir hâle dönüştürdünüz. Sosyolojik olayları birdenbire “bugün benim canım istedi, akşam düşündüm, sabah karar verdim” uygulamalarıyla değiştiremezsiniz. Eğer öyle olsaydı Türkiye'nin çok çok önemli eko-

nomik ve sosyal sorunlarını da değiştirebilme gücünüz olurdu. 340 milletvekili, 70 de MHP'li milletvekili arkadaşlarımız, 20 de DTP'li milletvekili arkadaşlarımız, sayısal çoğunluğunuz var ama gözlerinize baktığım zaman birçok arkadaşımın bu işten rahatsızlık duyduğunu... (AK Parti sıralarından gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SONER AKSOY (Kütahya) – Yok öyle bir şey, hayal kurma!

BAŞKAN – Sayın İçli, bir dakika ek süre veriyorum.

H. TAYFUN İÇLİ (Devamla) - En azından duymuyorsanız da gelecekte bu uygulamadan meydana gelecek olaylardan dolayı çok büyük rahatsızlık duyacağınızı görüyorum.

Hukuksal metinler keyfi metinler değildir. Sadece günümüzü kurtarmaz, geleceği de ilgilendiren metinlerdir.

Değerli arkadaşlarım, görüyorum ki çok kararlısınız. 1'inci maddenin oylamasında bunu gözlemlerim, Türk halkı da bunu gözlemledi. Bu maddede de bu kararlılığınızı sürdüreceksiniz.

Bir milletvekili olarak, sizden farklı düşünen bir arkadaşınız olarak görüşlerimi ifade ettim.

İnşallah, bu değişiklik teklifi ülkemiz için, halkımız için hayırlı olur diyorum. Hepinize saygılar sunuyorum. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın İçli.

Aynı mahiyetteki bu iki önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Üçüncü ve son önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 101'e 1 inci Ek sıra sayılı Kanun Teklifinin çerçeve 2 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ve maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42 nci maddesine altıncı fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve dokuzuncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Türkçe dışında tüm dillerin eğitim ve öğretim kurumlarında okutulması ve öğretilmesi talebe bağlıdır ve kanunla düzenlenir.”

Hasip Kaplan (Şırnak) ve arkadaşları

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Hükümet katılıyor mu?

DEVLET BAKANİ VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK (Ankara) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Kaplan, gerekçeyi mi okutalım?

HASİP KAPLAN (Şırnak) – Gerekçe okunsun.

BAŞKAN – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe: Osmanlıdan tarihi bir mirası devralan Cumhuriyetimizin kuruluş felsefesinde ve 1921 tarihli anayasada farklılıklar korunarak anayasal vatandaşlık düzenlenmişti. TBMM “Türklerin ve Kürtlerin meclisi” deyimi Mustafa Kemal Atatürk ile İsmet İnönü'ye aittir. Lozan'da vaat edilen “ortak ev” projesi hayata geçirilemedi.

Birlikte devletler kuran, direnen, aynı mevzide ölen Kürt kardeşin, Türk kardeşi ile eşit yaşamayı isteme hakkı vardır.

Türkiye'nin çağdaş bir devlet düzeyine ulaşması için, başarması zorunlu büyük ölçekli hedeflerinin birlik ve beraberlik içinde gerçekleşmesinin sihirli formülü ve anahtarı da Kürt meselesinin çözümünde gizlidir.

Yapılacak anayasal değişiklik barış ve toplumsal uzlaşmaya katkı sağlayacaktır.

TBMM zabıt ceridesi 2.12.1338 (2 Aralık 1922) Yüzkırkdokuzuncu içtimada Gazi Mustafa Kemal "... Türk ve Kürtler tarihi iskanlarından itibaren beş sene müruru etmişse intihap olunabilir... Belki bütün alemi islamın muhabbet ve teveccühata mazharım. Binaenaleyh bu teveccühata mukabil vatandaşlık hukukundan ıskata maruz kalacağımı asla hatıra getirmezdim..." diyerek ayırımıcılık yaklaşımlara karşı çıkmıştır. Bu nedenle tüm yurttaşlarımızı eşit ve özgürlük temelinde kucaklayacak bir değişiklik, birlik ve bütünlüğümüzü güçlendirecektir.

BAŞKAN – Gereğini dinlediğiniz önergeyi oylarınızı sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

2'nci madde üzerindeki görüşmelerimiz bitmiştir.

Şimdi, 2'nci maddenin gizli oylamasına Adana ilinden başlıyoruz.

(Oylar toplandı)

BAŞKAN – Oyunu kullanmayan arkadaşımız var mı? Yok.

Oy verme işlemi bitmiştir.

Lütfen kupaları kaldırınız.

(Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlarım, tasnif sonucunu açıkladıktan sonra on dakika ara vereceğim. Yemeğe gitmek isteyen arkadaşlarımız varsa, bu arada gidip gelebilirler.

(Oyların ayrımına devam edildi)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinin gizli oylama sonucunu açıklıyorum:

Kullanılan oy sayısı : 518

Kabul : 403

Ret : 108

Çekimser : 2

Boş : 5

(AK Parti sıralarından alkışlar)

Böylece, 2'nci madde, Anayasa ve İç Tüzük'ün öngördüğü oyun üzerinde oy almak suretiyle kabul edilmiştir.

3'üncü maddeye geçmeden birleşime 13.45'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.23

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 13.48

BAŞKAN: Köksal TOPTAN**KÂTİP ÜYELER: Canan CANDEMİR ÇELİK (Bursa), Yaşar TÜZÜN (Bilecik)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 62'nci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

101'e 1 ek sıra sayılı Anayasa Değişikliği Teklifi'nin görüşmelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon ve Hükümet yerlerinde.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoyuna sunulması halinde tümüyle oylanır.

BAŞKAN – Maddeyle ilgili verilmiş iki önerge var.

Önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 101'e 1. ek Sıra Sayılı yasa teklifinin 3. maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Nesrin Baytok

Atila Emek

Bihlun Tamaylıgil

Ankara

Antalya

İstanbul

Ali İhsan Köktürk

Ali Rıza Öztürk

Zonguldak

Mersin

Madde 3: Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer ve halk oyuna sunulması halinde, her bir madde ayrı ayrı oylanır.

BAŞKAN – Şimdi okunacak olan önerge en aykırı önerge olduğu için okutup işleme alacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 101 sıra sayılı tasarruun 3 ncü maddesinin "yayımlı tarihinde" kelimesinden sonra gelmek üzere "üç ay sonra" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hasip Kaplan

Sırrı Sakık

Mehmet Nezir Karabaş

Şırnak

Muş

Bitlis

Bengi Yıldız

Ayla Akat Ata

Batman

Batman

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) – Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Hükümet?

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK (Ankara) – Katılıyoruz.

BAŞKAN – Sayın Kaplan...

BENGİ YILDIZ (Batman) – Ben konuşacağım.

BAŞKAN – Sayın Bengi Yıldız, buyurun. (DTP sıralarından alkışlar)

Sayın Yıldız, süreniz beş dakikadır.

BENGİ YILDIZ (Batman) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 3'üncü madde hakkında Demokratik Toplum Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Sayın Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Önerge hakkında...

BENGİ YILDIZ (Devamla) – Efendim, bu maddenin yayımlandığı tarihten üç ay sonra yürürlüğe girmesini istememizin temel sebebi: Muhtemel -mahkemelerde, Anayasa Mahkemesinde ve sonraki- gelişmeler, iptal gibi olumsuz gelişmeler olduktan sonra vatandaşlarımızın mağdur olması; ikinci unsur da bir uzlaşma ortamının sağlanması için.

Temel hak ve özgürlükleri düzenleyen yasal ve anayasal değişiklikler için, toplumun tüm katmanlarının, onların örgütleri, partileri, üniversiteler sürece müdahil olmak gerekir. Yoksa bugünkü gibi, toplumu geren, kutuplaşmaya iten ve biraz da yapay gündemler yaratılarak, hem Parlamento-nun hem de toplumun enerjisini boş yere harcamış oluruz.

Mevcut Anayasa'mızın 10'uncu maddesinde ve 42'nci maddesinde değişiklikler yapıyoruz fakat şu soruyu sorma gereğini duymuyoruz: Yürürlükteki Anayasa'mızın 10'uncu maddesinin gereği bugüne kadar yapıldı mı? Mesela, Anayasa'mızın 10'uncu maddesi "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." diyor. "Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." diyor.

Dünyanın, herhâlde, farklılıkları kabul eden en iyi düzenlemelerinden birisi mevcut Anayasa'mızın 10'uncu maddesinde var. Problem, bu maddenin bir kısıtlamaya, bir sınırlamaya gitme problemi değildir; problem, uygulamada ve uzlaşma kültürünün sağlanamamış olmasındadır. Çünkü eşitlik ilkesine yüklediğimiz anlam bizim dilimizden, bizim dinimizden, bizim siyasi düşüncemizden ve mezhebimizden olanlara eşitlik. Hâlbuki, eşitlik ilkesinin hukuki ve felsefi temeli ayrımcılık yasağı ve farklı olana saygı üzerine kurulmuştur. Farklılık bir varlığı diğerinden ayıran özelliktir. Eşitlik ilkesi, özdeş durumlarda aynı çözümün öngörülmesi, farklı durumlara ise farklı işlemlerin uygulanması anlamına geliyor. Eşitsizlik ortamında ancak bazılarının özgürlüğünden söz edilebilir. Önemli olan bireylerin, grupların farklılıklarıyla eşit muamele ve hizmet görmesidir. Yoksa köleler de kendi aralarında eşittirler.

Eğer Anayasa'mızın 10'uncu maddesindeki eşitlik ilkesini bu hukuki ve evrensel değerlere göre uygulaysaydık, bugün farklılığımızdan kaynaklanan ve ihmalden dolayı kangrenleşen sorunlar olur muydu? Mesela, sayılarını bile resmîyete dökmekten korktuğumuz Kürtler kendi dilleriyle eşit yaşıyorlar mı? Öyleyse, niye dilleri devletin güvencesi altında değildir? Niye seksen yıllık asimilasyon politikasından sonra hâlen ayakta duran bu dilden korkuluyor? Uygar dünyada vatandaşının dilinden korkan, onu bir tehdit olarak gören devlet var mıdır? Mesela, Avrupa'nın en katı üniter devleti olan Fransa bu yönüyle örnek aldığımız bir devlettir. O devlet içerisinde birden çok dil devlet güvencesi altına alınmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Yıldız, bir dakika ek süre veriyorum.

BENGİ YILDIZ (Devamla) - Anayasa'mızın 10'uncu maddesinde cinsiyet eşitliği vardır. Kadınlarımızın durumunu, peki, bu eşitlik çerçevesinde bugün değerlendirdiğimizde nasıl bir manzarayla karşılaşıyoruz? Eğitim düzeyi üçüncü dünya ülkeleri gibi; gelir düzeyi, üretime katılma yine benzer bir durumda; ülkemiz hâlen kadın intiharları ve töre cinayetleriyle anılan bir ülke durumunda.

SAFFET KAYA (Ardahan) – Terörü de söyle!

BENGİ YILDIZ (Devamla) – Demek ki bunu gerçekleştirememişiz, cinsiyet eşitliğini de ve din ve mezhep eşitliği: Ülkemizde zorunlu din dersinden tutun da Diyanet İşleri Başkanlığının bir mezhabin hizmetinde olmasına kadar birçok açıdan Anayasa'nın bu maddesi yaşama geçmemiştir. Bunun içindir ki bir uzlaşma kültürü en önemli arayışımız olması lazımdır. Türk Medeni Kanunu, Ticaret Kanunu, Ceza Muhakemeleri Kanunu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Yıldız, süre bitti.

BENGİ YILDIZ (Devamla) – ... en çağdaş kanunlardır ama uygulamada iflas etmiş kanunlardır.

Sayın Meclisi saygıyla selamlıyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Yıldız.

Değerli arkadaşlarım, önergeyi oylarımıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 101'e 1. ek Sıra Sayılı yasa teklifinin 3. maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Nesrin Baytok (Ankara) ve Arkadaşları

Madde 3- Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer ve halk oyuna sunulması hâlinde, her bir madde ayrı ayrı oylanır.

BAŞKAN – Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Hükümet?

DEVLET BAKANİ VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK (Ankara) – Katılmıyoruz.

BAŞKAN – Sayın Baytok...

Buyurunuz efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Baytok, süreniz beş dakikadır.

NESRİN BAYTOK (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün tarihî bir oturumu gerçekleştiriyoruz. Bundan yetmiş bir yıl dört gün önce laiklik ilkesi Anayasa'ya girmişti. Şimdi de laikliğin ortadan kaldırılmasına dönük ilk adımı atıyor, anayasal süreci başlatıyoruz.

Sayın milletvekilleri, bir an için durup düşünelim. Ne yapıyoruz biz, nasıl bir karar alıyoruz, aldığımız kararın ne gibi sonuçları olacak? Ben son bir kez, gözleri yaşlı kadınların "Nereye gidiyoruz?" endişesini dile getiren feryadına kulak vermenizi isteyeceğim. Bu konuda çok derin bir endişe taşıyoruz. Çılgınlığımız ne yazık ki kulaklara gitmiyor. Şu anda yüz binlerce kadın Sıhhiye Meydanı'nda gözyaşı döküyor. Üstelik, Anayasa değişikliği görüşmelerinde kadın milletvekilleri alana sürülerek kadınlar kadınlara kırdırılıyor.

Ben de o derin endişeyi duyan kadınlardan biri olarak kendi yaşantımdan biliyorum bazı şeyleri. Hepimiz etrafımızdaki erkeklerin bizleri nasıl da baskı altına alabileceğini, özgürlüklerimizi nasıl da elimizden çekip alıvereceklerini kendi ailelerimizden, çevremizden biliyoruz. Bugün, böyle özgür bireyler olabilmemiz, emin olunuz, hiç kolay değildi. Zaten ailelerin yaşadığı ekonomik sıkıntılar işleri iyice zorlaştırırken bir de üzerine ağır bir sosyal baskı biner. Aile, etraftan ağır eleştirileri göğüslemek zorunda kalır. Kızlarının kötü yola düşebileceği iğnelemeleri altında kız çocuklar okula gönderilir. Kızın bir ağabeyi varsa başını örtmeye devam etmesi için saçları kazıtılabilir. Daha küçücükken, kız çocuk, kadın olmanın ne demek olduğunu hissederek büyür. Başı taa o zamanlardan bağlanır. Seçme şansı yoktur. Biliniz ki özgürce türban takmaya karar veren kadınların sayısı, baskıyla örtenlerle kıyaslanmayacak kadar azdır. Bizzat Sayın Başbakanın eşi Emine Hanımefendi kendisi açıkladı başının nasıl zorla örtüldüğünü.

Bakınız, yakın geçmişte olanlar günlerdir anlatılıyor. Şu anda yaşananlar ortada. Bu yasa değişikliği çıkmıca "Artık, bahanen kalmadı, örtün." diyecek olan ailesini Güngör Mengi'ye şikâyet eden Leyla ortada. "Artık, bahane de kalmadı, türbana gir." Kızlara söylenecek olan bu. Bu alacağınız kararlar, bilirsiniz, özgürlüklerin kapısını açmıyor, kızlar için sonsuza dek kapatıyorsunuz.

Konya Selçuk Üniversitesinden bir öğretim üyesi Hürriyetten Yalçın Bayer'e, kız öğrencilerin kara çarşaf ve peçeyle nasıl da derslere girdiğini yakın geçmişten örnek vererek anlatıyor, daha dün okuduk.

Olay türbandan ibaret değil, ancak öyle diyerek başlıyor. Herkesin tereddütsüz bildiği bir gerçek şudur: Türban hem lise ve ilköğretimde hem de devlet dairelerinde, yani kamuda hızla yaygınlaşacaktır. Bugün olduğu gibi, o gün de siyasi rant avcıları kavga edermiş, ip atar, ip gerermiş gibi görünüp hızla el ele vereceklerdir. Diplomalarını eline almış kızlarımızı gösterip timsah gözyaşları dökceklerdir. Olayın özü din istismarıdır, dinin siyasete alet edilmesidir. Bugün olduğu gibi, o gün de, üniversite mezunu, diplomalı türbanlı kızlar için iki siyasi parti din istismarı yarışını artırarak sürdürecektir. Kurt postundaki kuzular din istismarı yarışına girerek Büyük Orta Doğu Projesi'nin baş aktörü hâline gelecektir. Yani, bu kararlar sorun çözülüyor, daha büyük sorunlara kapı açılıyor. Bir süre sonra, o kızlar erkeklerle tokalaşmayacak, ardından türban bir namus meselesi olarak görülmeye başlanacaktır. Hâlen bazı kadınlar, yaşadıkları tutucu ortam nedeniyle mecburen türban takmaktadır. Devamında, kadınların artık evlere kapanma dönemi gelecektir. Kadın sosyal hayatın dışına itilecek ve yasalarda bulunduğu hâlde, bunca yıldır bir türlü hayata geçirilememiş olan kadın-erkek eşitliği yasal olarak da ortadan kaldırılacaktır.

Sayın milletvekilleri, bu bir süreçtir, yani bu aşkımda domino taşlarına ilk darbeyi vurmaktır. Ondan sonrası devrilerek gelecektir; zaten gelmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Baytok, bir dakika ek süre veriyorum, buyurunuz.

NESRİN BAYTOK (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Toplum ağır bir baskı altına alınacaktır, bölünecektir. Laiklik ilkesinin ortadan kaldırılma projesi adım adım yürütülecektir. Bu karar kadına, daha da artan baskıyı getirir, bizlere domuz bağıni öğreten Hizbullah terörünü getirir, El Kaide terörünü getirir, yobazlığı getirir. Domino taşlarının son durağı Afganistan olur. Yani, artık kadınlar türbanla kalmaz eve hapsedilir. "Bizde olmaz, biz onlar gibi değiliz." diye sakın kimse düşünmesin. Olur, olmaktadır, olacaktır.

Sayın milletvekilleri, bu işler halat gererek, hasada çıkarak ele alınamaz. Bombayla oyun olmaz. Bugün burada bombanın pimini çeken kararın altına imza atılıyor. Bu sorumsuzluktur. Bu çıkarıcıdır. Bu siyasi rant avcılığıdır. "Vatandaş istiyor" denilemez. Vatandaşımız Türkiye'nin Afganistan'a döndürülmesini istiyor olamaz. O nedenle, böyle bir kararın, işi oraya vardırarak olacağını topluma anlatmak biz siyasetçilerin görevidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

Birkaç saniye rica ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Peki, ek bir dakika daha veriyoruz.

Buyurunuz.

NESRİN BAYTOK (Devamla) – Teşekkür ediyorum.

Geminin kaptan köşküden bakarak gelmekte olan tehlikeyi göstermektir, uyarıyı yapmaktır. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, işte tam da bu görevi yerine getiriyoruz, uyarılarımızı yapıyoruz. Bu gidiş çok tehlikeli bir gidiştir. Çok yanlış bir iş yapıyor: Cumhuriyet Halk Partisinden söylemesi.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Baytok.

Değerli arkadaşlarım, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

3'üncü maddenin gizli oylamasına geçiyoruz.

Adana ilinden başlıyoruz.

(Oyların toplanmasına başlandı.)

BAŞKAN – Oyunu kullanmayan arkadaşlar lütfen gelsinler.

Sayın milletvekilleri, bugün 9 Şubat. 9 Şubat, bildiğiniz gibi, Dünya Sigarayı Bırakma Günü. Buradan, öncelikle bütün milletvekili arkadaşlarımdan sigarayı bırakma konusunda toplumumuza örnek ve önderlik yapmalarını rica ediyorum. Bizi izleyen değerli vatandaşlarımızın, sevgili gençlerimizin de bugünü "bir" diyerek sigarayı bırakmalarını diliyorum. Ama, milletvekili arkadaşlarımızın yasaklar başlamadan Parlamentomuzun çatısı altında, özellikle kulislerde sigara içmemeye de özen göstermelerini rica ediyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

(Oyların toplanmasına devam edildi)

BAŞKAN - Oyunu kullanmayan arkadaşımız var mı? Yok.

Oy verme işlemi bitmiştir.

Kupalar kaldırılınsın.

(Oyların ayrını yapıldı)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, 3'üncü maddenin gizli oylama sonucunu açıklıyorum:

Kullanılan oy sayısı : 514

Kabul : 411

Ret : 102

Çekimser : 1

(AK Parti sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, böylece, teklifin 3'üncü maddesi de yeterli oyu almak suretiyle Meclisimiz tarafından kabul edilmiştir.

Şimdi, teklifin tümünün gizli oylamasına başlıyoruz.

(Oylar toplandı)

BAŞKAN – Oyunu kullanmayan sayın milletvekilimiz var mı? Yok.

Oylama işlemi bitmiştir.

Kupalar kaldırılsın.

(Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin tümünün gizli oylama sonucunu açıklıyorum:

Kullanılan oy sayısı : 518

Kabul : 411

Ret : 103

Çekimser : 1

Boş : 2

Geçersiz : 1

(AK Parti sıralarından ayakta alkışlar, MHP sıralarından alkışlar)

Böylelikle, Anayasa değişikliği teklifi Meclisimiz tarafından kabul edilmiştir. Bu sonucun milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Bundan sonraki sürecin de karşılıklı iş birliği, uzlaşma, hoşgörü ve iyi niyet çerçevesi içerisinde sürdürülmesi dileğiyle ve sözlü soru önergeleriyle diğer denetim konularını sırasıyla görüşmek için 12 Şubat 2008 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.04

TBMM

(S. Sayısı: 101'e 1 inci ek)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

(İKİNCİ GÖRÜŞMEYE ESAS OLACAK METİN)

MADDE 1- 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına "bütün işlemlerinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanılmasında" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42 nci maddesine altıncı fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Kanunda açıkça yazılı olmayan herhangi bir sebeple kimse yükseköğrenim hakkını kullanmaktan mahrum edilemez. Bu hakkın kullanımının sınırları kanunla belirlenir."

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoyuna sunulması halinde tümüyle oylanır.

BİRİNCİ GÖRÜŞME SONUNDA YAPILAN OYLAMA SONUÇLARI

MADDELERE GEÇİŞ:	Oylamaya katılan üye	: 517
	Kabul	: 397
	Ret	: 113
	Çekimser	: 4
	Boş	: 3
	Geçersiz	: -
MADDE 1	: Oylamaya katılan üye	: 514
	Kabul	: 401
	Ret	: 110
	Çekimser	: 1
	Boş	: 2
	Geçersiz	: -
MADDE 2	: Oylamaya katılan üye	: 505
	Kabul	: 404
	Ret	: 99
	Çekimser	: 1
	Boş	: 1
	Geçersiz	: -
MADDE 3	: Oylamaya katılan üye	: 498
	Kabul	: 404
	Ret	: 92
	Çekimser	: 2
	Boş	: -
	Geçersiz	: -

Not: Kanun Teklifinin birinci görüşmelerinde, tüm maddeler üzerinde değişiklik önergesi verilmiştir.

